

خوشه آبی انگور

نقد آثار ادبی
پرویز صمدی مقدم

داستان‌های کوتاه و بلند و رمان‌ها
در قالب یادداشت‌ها، مقالات، نقد و بررسی
و گفت‌وگوهای نویسندگان

انتشارات فرهنگ و سینما

۱۳۹۷

KHOOSHE ABI ANGOOR

(The blue bunch of grapes)

Parviz Samadi Moghaddam

www.parviz.samadi.moghaddam.com

© 2018 Farhang Va Cinema Press

Cultureandcinema@gmail.com

Tel/Fax: + 989365077765 Tehran-Iran

ISBN: 978-964-7968-51-5

نام کتاب: خوشه آبی انگور (نقد آثار ادبی پرویز صمدی مقدم)
نویسندگان: گروهی. به کوشش و تهیه و ویرایش نویسنده آثار

طراح جلد: فاطمه یوسفی

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۷ - تهران

شابک: ۵-۵۱-۷۹۶۸-۹۶۴-۹۷۸

همه حقوق متعلق به نویسنده و محفوظ است.

www.parviz.samadi.moghaddam.com

فرهنگ و سینما: تهران تلفن: ۰۹۳۶۵۰۷۷۷۶۵ و ۶۶۷۱۷۳۰۰

Cultureandcinema@gmail.com

بها: ۳۶۰۰۰ تومان

سرشناسه: صمدی مقدم، پرویز، ۱۳۳۱ -

عنوان و نام پدیدآور: خوشه آبی انگور: نقد آثار ادبی پرویز صمدی مقدم، داستان‌های کوتاه و...

مشخصات نشر: تهران فرهنگ و سینما، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۹۴ ص.

شابک: ۳۶۰۰۰ ریال ۵-۵۱-۷۹۶۸-۹۶۴-۹۷۸-

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

عنوان دیگر: نقد آثار ادبی پرویز صمدی مقدم، داستان‌های کوتاه و بلند و رمان‌ها در قالب...

موضوع: صمدی مقدم، پرویز: ۱۳۳۱ -

موضوع: نویسندگان ایرانی -- قرن ۱۴ - نقد و تفسیر

موضوع: Authors, Iranian--20th century--Criticism and interpretation

رده‌بندی کنگره: ۸۳۱۳۹۷/م۴۶/۸۱۳۴ PIR

رده‌بندی دیویی: ۸۳۳/۶۳

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۶۶۶۰۱

فهرست

پیشگفتار..... ۵

یادداشت‌ها و مقالات

در اعماق دانایی..... ۱۰

هفده نوه..... ۳۰

خواب‌بند..... ۶۲

شهر آفتاب..... ۷۱

عشق و جنگ..... ۷۸

بی‌فکری..... ۸۴

ته دنیا..... ۹۱

گفت‌وگوها

چند خراش و یک کبودی..... ۹۶

شرم..... ۱۰۷

ته دنیا..... ۱۱۸

دختران سال‌های مه‌آلود..... ۱۲۹

خرگوش‌های نقره‌ای..... ۱۴۲

رازها..... ۱۵۶

تندیسگر..... ۱۶۳

جان فاخته..... ۱۷۴

رازها..... ۱۸۵

خواب‌بند..... ۱۹۲

بی‌فکری..... ۲۰۱

مرگ سردبیر..... ۲۰۹

شنودن..... ۲۱۵

نقد و بررسی

خرگوش‌های نقره‌ای..... ۲۲۲

خرگوش‌های نقره‌ای..... ۲۲۸

۲۳۸	 میان داشتن و نداشتن
۲۴۵	 شرم
۲۵۱	 هفده نوه

معرفی کتاب

۲۵۸	 پری دریایی
۲۷۰	 دختران سال های مه آلود
۲۷۲	 انجمن زنان انتقامجو
۲۷۶	 چند خراش و یک کبودی

مشخصات کتاب

۲۷۹	 مشخصات و خلاصه ای از داستان کتاب ها
۲۸۹	 تصویر جلد کتاب ها
۲۹۲	 درباره نویسنده

پیش‌گفتار

خوشه آبی انگور

خوشر آن باشد که سر دلبران گفته آید در حدیث دیگران

مولانا

بخت با من یار بود که عمر به درازا کشید تا توانستم به پاس محبت‌های دوستان راستین که بر کتاب‌های من نقد و معرفی و بررسی نوشتند و با من گفت‌وگو کردند، همه را جمع‌آوری و در یک کتاب نگهداری کنم، برای روزگاری که شاید کسانی بخواهند درباره این کتاب‌ها بیشتر بدانند. از این بابت از همه یاران و عزیزانی که این بزرگواری را بر من روا داشتند سپاسگزارم و خود را همواره وامدار محبت آنان می‌دانم. اما لازم می‌دانم نکته‌هایی را در این مقدمه و به این بهانه بگویم از خاطراتی که در ارتباط با این نوشته‌ها و در واقع، نفس عمل نقدنویسی و گزارش‌نویسی برای کتاب‌های من انجام می‌گرفت.

درباره نقدنویسی معاصر همواره نظرانی جدی و انتقادی داشته‌ام و هرگز به این موضوع ساده ننگریسته و آن را بسیار حساس و بااهمیت دانسته‌ام. در کتاب "نقد ایرانی" در این باره به تفصیل نوشته‌ام و در آن متذکر شده‌ام که نقدنویسی هنوز هم پدیده‌ای تازه در فرهنگ مدرن ماست که همچون دیگر پدیده‌های وارداتی از مدرنیسم غرب، بدون فرهنگ ویژه خود آمده است! بر آن خورده نمی‌گیرم اما این که بزرگان ما سستی کرده و فرهنگ نقد و نقادی را متناسب با روح و خلق و ویژگی‌های ایرانی طراحی نکرده و موازین و مراتبی را بنیاد نگذاشته‌اند، جای انتقاد دارد. از این رو نقدهای ما برآستی ممکن است نقد علمی و فنی و آکادمیک نباشند، بلکه نظرانی شخصی، خصوصی، احساسی و ثمره اهداف و مقاصد خاص بوده و حتی نقد ناب و خالص ایرانی مبتنی بر حقیقت هم نباشند. نکته دیگر این که ما میان افرادی زندگی می‌کنیم که چندان نقدپذیر و نقددوست

نیستند. این جامعه نقد را به منزله مخالفت، توهین و حتی اعلام جنگ می‌داند و تشخیص خیر و صلاح را در محتوای آن نادیده می‌گیرد و با جنس کلمات و واژه‌ها آشنا نیست و از عباراتی ساده برداشت‌های نادرست و پیچیده و در نتیجه قضاوت‌های شخصی و غیرواقع می‌کند. به طور معمول منتقد نقد علمی را کنار می‌گذارد و با سلايق خودش موضوع را واشکافی می‌کند! بدین ترتیب آن بخش را که پسندیده است تأیید و بقیه را رد می‌کند. کمتر پیش می‌آید منتقدی که اصلی‌ترین وظیفه‌اش کنار زدن پرده‌های حقیقت است، چنین زحمتی به خود بدهد.

به دلایلی که آوردم علاقه نداشتیم و هنوز هم ندارم که آثارم نقد شود. همواره شاهد بوده‌ام که روح اثر توسط منتقد کشف نمی‌شود و چیزی خلاف نیت نویسنده به خواننده اعلام می‌گردد. بارها شده است که دوستی از سر لطف ابراز علاقه کرده درباره اثری بنویسد و من پرسیده‌ام درباره نثر اثر و جهان‌بینی و نگرش‌های من چه می‌داند؟ برای مثال کدام قسمت‌های کتاب از دید او جذاب و جالب و مفید یا برعکس، هستند. و پاسخ‌های او به‌رغم این که حسن نیت بسیاری داشته است، با طرح مطالبی که حاکی از ناآشنایی یا درست نفهمیدن و درک شخصی مطالب است، بسیار باعث نگرانی شده است. نگرانی از این که این لطف موجب می‌شود خواننده از روح اثر بسیار فاصله گرفته و دچار سوءتفاهم‌های عجیب و غریب شود. از این رو از او خواهش کرده‌ام که از نوشتن منصرف شده یا پیش از نوشتن به توضیحات من گوش بدهد.

یک دلیل دیگر آن که در یک جامعه آزاد اگر نتوانیم نقد محتوایی یا حقیقی داشته باشیم و توانایی ما در حد نقد ظاهری بر اساس آنچه می‌بینیم یا می‌توانیم بگوییم و مصلحت‌اندیشانه باشد، بهتر است وارد این حیطه نشویم و اصلاً باب دکان نقد و نقدنویسی را ببندیم. در جامعه ما به دلیل فراهم نبودن شرایط پذیرش و درک همه واقعیت‌ها، زمینه‌های ایجاد حساسیت‌های خطرناک و سوءتفاهم‌های شگفت‌انگیز فراوان است و این

می‌تواند به نویسنده و آینده‌اش به لحاظ سیاسی، فرهنگی و اجتماعی بسیار ضربه بزند. بدین نحو که اثر نویسنده بی‌دلیل دچار سانسورهای بی‌مورد یا گرفتاری‌های سیاسی می‌شود یا با خوردن انگ‌های ناجوانمردانه به بدنامی می‌افتد. دیده‌ام نقدها و تحلیل‌های غیرواقعی را که چگونه موجب گرفتاری‌های زیادی برای نویسندگان خوش‌آتیه شده و با عوارضی که برای آنها پیش آمده مخاطبان واقعی از خواندن آنها محروم شده‌اند. در پی این قیل و قال نویسنده هم با برچسب‌های ناروا از ادامه کار بازداشته شده است. حال آنکه وقتی به سراغ کتاب می‌رویم به مساله‌ای که موجب شود این اثر تا آن حد به دردسر بیفتد بر نمی‌خوریم و برعکس، کتاب را لبریز از محتوایی سالم و مفید هم می‌یابیم. در اینجا با حسن نیت تمام می‌توان این گونه فرض کرد کسی که دست ناروا روی مطالب این کتاب گذاشته، سوء نیت نداشته اما با بد و غلط دیدن آن کتاب را درگیر چالش‌های بی‌مورد کرده است. از این رو همیشه سعی کرده‌ام نوشته‌هایم را از نقدهای سوء تفاهم‌برانگیز و مسئله‌دار دور کنم و این موجب کمتر مطرح شدن این آثار و محرومیت از قلم نویسندگان توانا و بررسی و تحلیل‌های مفید و ارزشمند و متفاوت آثارم شده است.

در مورد این کتاب می‌توانم بگویم مجموعه نقدهایی که در اینجا آمده است، اگرچه کامل و در برگیرنده تمام محتوا و ایده‌ها و اندیشه‌های نویسنده کتاب نیست، اما تا حدود زیادی به حقیقت نزدیک است و همه حاصل گفت‌وگوهای دو طرفه من با دوستان و همکاران منتقد و نویسنده بوده تا مفاهیم پنهان و آشکار کتاب‌ها در حد گنجایش و ظرفیت مطلب به درستی به مخاطبان منتقل شود.

بهتر و درست‌تر این بود که خودم در این امر دخالتی نمی‌کردم، ولی به دلیل نبود جریان حرفه‌ای که به همه کتاب‌ها بپردازد و مجموعه‌ای راهنما و کمک‌کننده فراهم آورد، خود دست به کار شدم بلکه راهی نشان داده شود برای آینده تا منتقدان و نویسندگانی که اگر خواستند درباره این آثار

بنویسند، دست‌کم با پیش‌آگاهی نسبی از آثار دست به قلم ببرند. بر این باورم که روال نسبتاً درست و منطقی در ارائه مجموعه جریان دارد و می‌توان به این نوشته‌ها اعتماد زیادی کرد. همچنین سبک درست و دقیق و روشن نقدنویسی مبتنی بر حقیقت‌یابی و حقیقت‌گویی در این نوشته‌ها وجود دارد؛ چه در نقدها و چه در گفت‌وگوها. اینها نوشته‌های کسانی هستند که سال‌ها با نویسندگان همکار بوده‌اند و وی را کمابیش می‌شناسند و نویسندگان چیره‌دستی هستند که مطالبشان با الهام از روح کلی آثار نویسنده نوشته شده است. این یکی دیگر از دلایلی بود که چاپ مجموعه این نقدها را در یک کتاب میسر ساخت. تا خواننده و منتقدی که فرصت کافی برای خواندن تمام آثار نویسنده را ندارد، برای آشنایی با جهان‌بینی و مفاهیم کتاب‌های وی به خواندن این کتاب اکتفا کند. از این بابت بار دیگر از زحمت و لطف و تلاش همه دوستانی که در این کتاب حضور دارند سپاسگزاری می‌کنم و در آخر امیدوارم با انتشار این خوشه آبی انگور، بخش مهمی از دل‌نگرانی‌هایی که داشته‌ام رفع شده باشد.

پرویز صمدی مقدم - آذرماه ۱۳۹۷